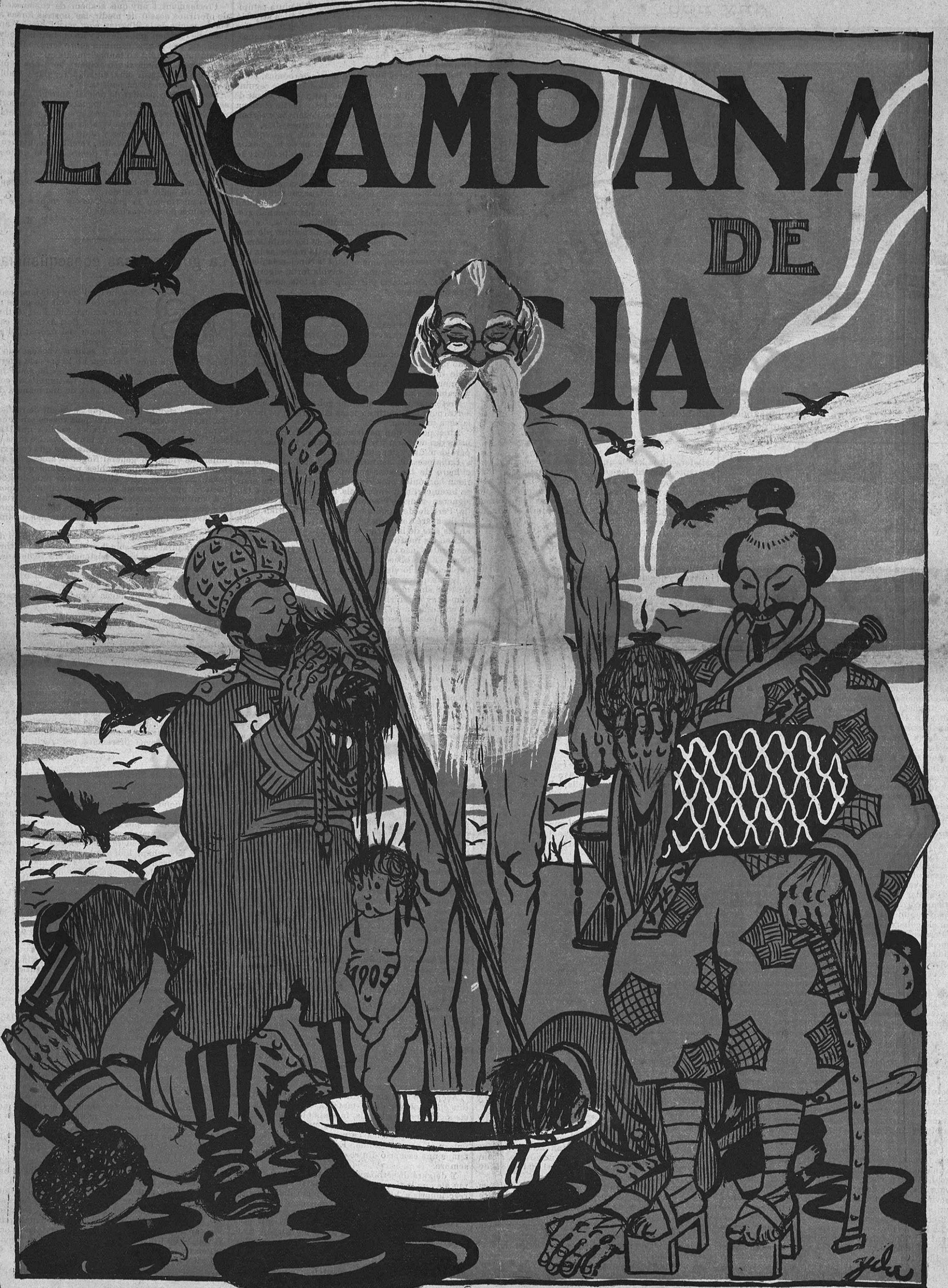


(0/38)



10 céntims

Any nou



Mireulo, al vení á la vida, quinas llágrimas, pobret! Voleu saber de qué plora? De por, de gana y de fret.



DE DIJOS A DIJOS

EL cantó del Marroch sembla aclarirse l'firmament dels núvols tempestuosos que s'hi acumulaven. El Sultán al pendre una actitud contraria á las influencias dels representants estrangers, se proposa aquietar de moment el disgust de alguns magnats de la seva cort y de certes tribus fanáticas y gelosas de la independència del imperi. Pero al veure á lo que s'exposava, després de haverse efectuat la retirada de Fez de aquells representants, y al notar sobre tot l'actitut resolta de la Fransa, ha plegat velas mes que depressa, participant al consúl francès de Tànger que l'espido de la missió militar estava inspirada únicament en consideracions financieras, pero que tota vegada que disgusta á la República francesa no's portará endavant. Ha afegit ademés qu'en tots els cassos está disposat á continuar acudint als concells y ajuda de la Fransa, dels quals n'ha tocat ja 'ls bons efectes.

Sincera ó solapada l'actitut de rectificació presa pel Sultán allunya la imminència del temut conflicte. Espanya es qui més deu alegrarse n, atés á que no sab ningú 'ls compromisos que tenim contrats, ni á lo que hauriam vingut obligats en el cas de haverse convertit en acció violenta la projectada penetració pacífica.

Espanya necessita viure en pau... ó morir en pau, ja que no es vida, sino agonia lo qu'está passant. Cap necessitat te d'embolicarse ab els moros de l'altra banda del estret, tenintne tants á casa, que's desviuhen pera precipitar la seva decadencia.

Acás no's resolen aquí las crisis polítiques, á espallats del Parlament, per obra exclusiva del favoritisme cortesá? Qué son, més que santóns, els principals capítostos de las tayfas monárquicas? Y qué fan els governs sino gobernar al estil moro?

Pesa sobre l'pais la terrible qüestió de las subsistencias y l'govern tranquil y feliç, sense pendre cap mida, deixant que l'poble's mori de fam y de miseria. S'inicia á Madrid un paro de constructors que afectarà á alguns milers de familias obreras; al Grao de Valencia se va agravant per moments la huelga dels descarregadors del Port, y res se fa pera restablir la normalitat tan necessaria al proletari que no conta ab més medis que l'traball de las mans pera subvenir á las sevas tristes necessitats.

Gobernar pels actuals ministres equival á deixar rodar la bola pel món.

Els interinos de Muley Azcárraga diuhen contar ab l'apoyo de las tribus de Sidi Villaverde y Sidi Maura, que han passat una pila de días sense fer res, ni una mala frasse. A pesar de tot no's resolt á reobrir las Corts, pera no tenir que donar compte de la última crisis.

Las kábilas d'en Montero Ríos y d'en Moret de moment el deixan fer, cregudas que per ellas treballa Muley Azcárraga l'interi... Pero cada hū tira 'ls seus plans.

Per una part Sidi Maura's proposa, segons diuhen, tornar al poder si l'cridan; y, en cas contrari, formar un'aliança ofensiva y defensiva ab el que recullí la herencia, posantli per condició que li assegurí la elecció de 60 diputats amichs, els quals li servirán de llevat pera la fornada del partit catòlich que's proposa organisar no deixant ni rastre del antic partit conservador.

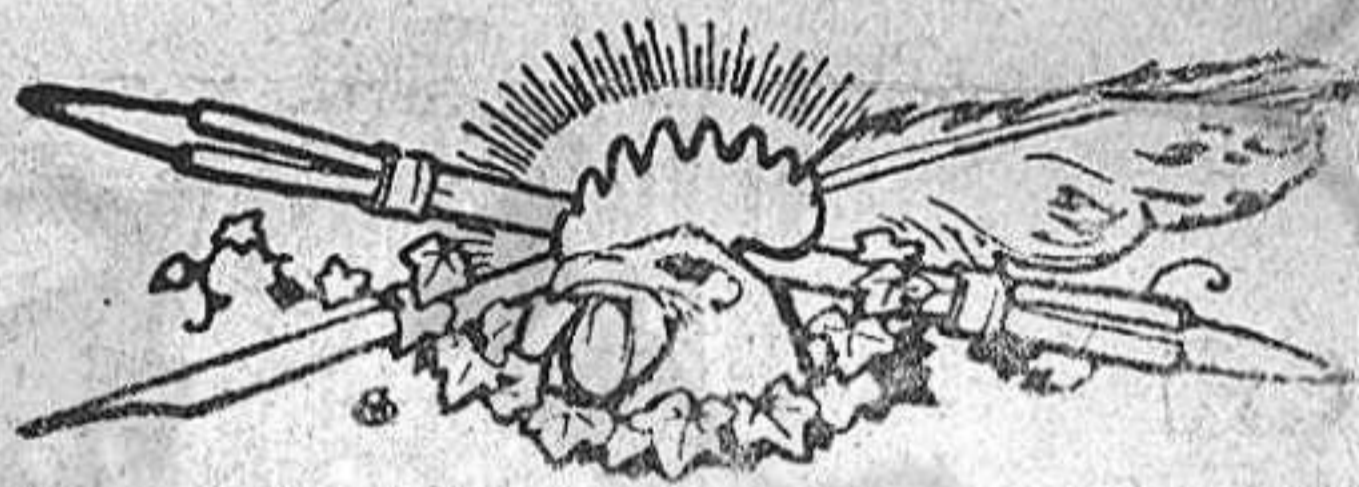
La kábila Monterista conspira públicament reclamant el poder dintre de un curt plasso, ab els presupuestos aprobats y avants de las próximas eleccions de Diputats provincials á ff de prepararse una majoria en el Senat que li permeti bellugarse ab desembrás. Sense aquestas condicions molt difícils de

satisfier, diu la kábila que's donará per enganyada... y llavors tremolin las esferas y hasta la mitja lluna. Per la seva part la kábila Moretista treballa més á la quieta y creu que ella será la preferida; y que quan arribi l' hora de destapar la marmita del ranxo s'efectuará espontáneamente al entorn d'ella la unió de tots els que tenen gana

Tal es la situació política de aquesta moreria al comensar l'any 1905.

Falta únicament que l'poble, víctima de tantas intrigas, y joguina fins ara de tants intrigants, deixi de ser moro de pau, y demostrí á tots, de una manera contundent, que aquí, á casa seva, ell sol es l'amo.

PEP BULLANGA



ANY NOU

Es cert, com sembla serho, qu'Espanya no sab canviar de cantarella, «Siempre p'atrás», no podrà calificarse de nou l'any 1905 en que acabem d'entrar; será, pel contrari, un any més vell que l'seu antecessor, porque havent prés la marxa á l'inversa, en lloch de

avansar, retrocedim.

L'any 1904 varem comensarlo ab en Maura, de antecedents lliberals y de consegüents regressius; l'any 1905 l'inaugurém ab l'Azcárraga, un clerical que va equivocar la carrera. Deu el cridava per frafre y va ferse militar. Cert que no pot queixarse de la seva estrella, puig ha arribat á general. Pero també hi hauria arribat si en lloch del uniforme hagués vestit hàbits talars: avuy sería general dels jesuítas ó de qualsevol altra congregació monástica més ó menos mendicant.

Veritat es que si aixís com hi ha companyias de seguros de la vida del individu, n'hi hagués que's dediquessin á assegurar la vida ministerial dels polítics, no se'n trobaria cap que s'avingués á suscriurel una pólissa de una pesseta. Primer, porque no la val, y segon, porque ha de viure de la misericordia agena. Quan aquesta li falti ¡patatú! á terra y á buscarne un altre.

Un altre que sigui tant ó més clerical qu'ell. Per que aquesta es la norma de l'Espanya monárquica, ahont no es possible que ningú governi si no's entrega en cos y ánima al clericalisme, si no's posa incondicionalment al servey del Vaticá, si no's compromet á portar las cosas de manera que la nació estigui sempre á punt de anarse'n al cel en cos y ánima.

Any nou, vida vella. La vida del leprós que té l'cos invadit de l'asquerosa podridura y l'esperit tan atrofiat qu'en lloch de lamentarse del seu estat miserable's complau contemplantels progressos del mal que l'devora y li priva tots els moviments.

Es una malaltia hereditaria quatre vegades secular que ha cristallizat principalment en las institucions reguladoras de la vida nacional. La sufrí la dinastia austriaca desde Carlos I, l'emperador de dos mons, en quals dominis no's ponía may el sol, fins á Carlos II, l'imbécil embruixat, que havia de morir rodejat de ruinas y tenebras. En dos sigles d'errors se liquidá l'imperi més poderós de la terra. Ben cara pagá Espanya la tenacitat de haverse volgut convertir en l'enemich acérrim del lliure exa-

men y en l'atleta del catolicisme. Xifadura estúpida que no ofereix ni tan sols la simpática atracció que destella la que afectava al rebegut caballer manxego desfaedor de entuertos, puig mentres aquesta s'ha guanyat la admiració eterna de la humanitat, aquella altra ha provocat la animadversió y l' despreci del mon enter.

Sufrí la mateixa lepra la dinastia borbónica, ab la petita intermitencia de un Carlos III, que seguint las corrents de l' época, tingué pit pera expulsar d'Espanya á la caterva dels Loyolas... petita clariana de llum pura en un cel sempre lleganyós y térbol. Y ha arribat la lepra fins als nostres días, y s'ha reproduhit asquerosa y repugnant, sense que hi valguessin els tractaments enérgichs de la passada centuria, ni las fogueras del any 35, ni l'cauteri de la revolució anti-dinástica del 68.

Els gèrmens de la infecció no desaparegueren del tot. Tal vegada els facultatius qu'efectuaren aquelles heroicas extirpacions, no tingueren tota la previsió necessaria pera dictar y imposar un regímen higiénich que, vigorisant l'economía nacional, acabés d'esterilisar aquella incubació nociva. Tal vegada's cuidaren més de la lluyta política de moment engendrada pels estímuls de las ambicions y las concupiscencias personals que de fomentar la cultura y l'instrucció, emancipant la conciencia del poble y creant un'ánima espanyola forta, vigorosa y alentada, refractaria per complert á tota nova tentativa de regressió.

Y aixís ens trobem: avassallats de nou pel clericalisme y per la reacció.

No son com avants violents y tiránichs: no encenen las fogueras inquisitorials, no exterminan despiadadament al enemich, mes no per falta de ganas, sino porque comprenen que l'esperit universal del sigle no consentiria l'us de semblants medis. El mon enter s'alsaria indignat contra tals violencias y acabaria ab ells.

Prefereixen apoderarse del govern y els seus ressorts pera fer sentir en todas las esferas de la vida la seva influencia.

Ab el poder que usufructúan y ab la riquesa que procuran acaparar per tots els medis, ne tenen pron pera dominar y deprimir al poble.

En la passada centuria cometeren l'error de fiar el logro de las sevas aspiracions á la defensa de la rama borbónica proscripta. De apostólichs qu'eran, se feren carlins y com á tals lluytaren, y com á tals sigueren vensuts y arrollats en els camps de batalla. Pero desde aquella ocasió 'ls que haurían hagut de desaparéixer pera bé d'Espanya, se feren forts en las arts de la intriga y trobaren un ambient propici en las institucions. Ja no sigueren carlins, sino moderats y neo católichs. D.a Isabel II se jugá l' trono en son obsequi, y l'exemple de aquella justa expiació per lo vist no ha servit de res.

Iguals qu'en vigillias de la memorable Revolució de 1868 sino més atrevits y petulants encare, 'ls veyém avuy invadit tot. Per ells Espanya es el camp de cultiu de la peste teocrática, que ja no's coneix en cap dels païssos civilisats. Omplan la nació de convents, mentres va cundint la miseria, de tal manera que 'ls brassos útils se veuhen forçats á emigrar. Monopolisan la ensenyansa deformant el cervell de la infancia y de la joventut. Explotan l'abulia xorca de certes classes socials, que miran ab horror la llum del progrés. Y á cada punt profanan la mateixa religió que diuhen professor fentia servir de palanca política pera la consecució de sos desiguis. De lo que hauria de ser efusió pura de las ánimas creyents, ne fan un arma de combat: del nom de las divinitats una bandera de guerra fratricida: de la creencia en una vida ultraterrena una hipoteca productiva sobre la fortuna dels richs y sobre la resignació dels miserables explotats.

Y ells son els únichs cridats á governar.

Hi havia en altre temps partits monárquichs que 'ls miravan ab despreci y 'ls plantavan cara. El mateix Narváez no sempre's prestá á consentir la sevas intrusions. El mateix Cánovas alguna vegada 'ls hagué de posar els peus á rotllo.

Avuy, en cambi, entre 'ls partidaris de la monarquia no s'hi conta un sol element capás de afrontar la seva preponderancia. Tots están disposats á transigir ab ells, á ser instruments seus, á cambi de que temporalment els dexin alternar en l'us de fruyt del poder. Per qualsevol camí tots van á Roma. El que no es un servil es un hipocrita redomat. Per aixó en Montero Ríos després de fingir una gran oposició á la projectada reforma del Concertat, va fer tot lo qu'estava en la seva mà pera que la tal reforma signés aprobada en l'Alta Cámara. Bastá que li envihessin un recadet per aplacar els seus pinitos anticlericals. Aquell recadet que no falta may en els cassos compromesos, y quals efectes en canviar actituds y girar consciencias son molt semblants als de la vareta màgica dels infantils qüentos de fadas.

No cal, donchs, refiar-se per ara de que pugui produhirse dintre del actual estat de cosas y per part de cap dels elements que l'constitueixen la desitjada desinfecció del ambient nacional. Y aixó en certa manera es una ventatja.

Es una ventatja porque desvaneix un munt de ilusions generosas de tot punt irrealisables. Y es una ventatja ademés porque escursa el camí de la reivindicació suprema.

Acóplines tots els partidaris del passat, pósinse tots ells al servey de la mateixa causa, apurin tots els medis pera sostenirla, fásinla objecte dels seus afanys y dels seus esforços... no per ó conseguirán sobreposarse á las corrents universals que impulsan al progrés humá. Espanya podrà ser molt temps una escepció dintre del mon; pero no ho será sempre.

Y deixarà de serho més prompte de lo que's figuren els que la tiran á perdre, si al acoblament dels reaccionaris s'hi oposa la conjunció dels progressius resoltos á salvarla, costi lo que costi y sense reparar en sacrificis.

Organisemnos: emprenguem un'acció resolta y decidida que trascendeixi á todas las esferas de la vida, y especialment á la educativa, fins ara tan descuidada; fortalesquémnos en l'amor á l'idea de progrés y emancipació, y no refugim may la lluyta sigui hont sigui que se'ns planteji.

Precisament l'any que acabem de comensar ha de oferirnos ocasió de medir las nostras forsas ab els enemichs de la llibertat, com ens l'oferí l'any 1903. Se creuhen amos de tot y no obstant no poden donar un pas porque caminan sobre terreno fals. La monarquia, contant ab tants elements que, disposats á explotarla, viuhen al seu amparo, no troba la manera de constituir una situació regular y viable. Els seus puntals están podrits.

Será precís consultar de nou al sufragi... Y ja ho sabém per endavant: de l'Espanya morta n'sortirán els mateixos morts d'ara impotents y putrefactes. En cambi l'Espanya viva, la que produheix, la que treballa, la que pensa y la que sent augmentará l'número dels seus adalits, valents y convenuts cada vegada més de que l'progrés de la nació es incompatible ab el present estat de cosas.

No som dels que prometém la realisació á plasso fixo, dels anhels de una gran part del poble espanyol. Pero tenim un número: l'1905.

Y si no trayém la grossa, estém segurs que n's tocará una nova aproximació.

P. K.

La guerra y sas conseqüencias



ON principi d'any pels japonesos.

Després de vuit mesos de renyida expugnació, Port Arthur ha capitulat: Port Arthur ha caygut en poder del exercit del general Nogui.

Es la segona vegada que l'Japó conquista aquella plassa. En la passada guerra la va pendre dels xinos, y al firmarse la pau l'hagué de cedir als russos. Ara l'ha tinguda de conquistar de nou pera fèrsela seva de una manera definitiva.

Colossal resulta l'effort que ha hagut de realisar dat que Port Arthur fortificat pels russos era considerat com inexpugnable. Aixís s'explica que l'asedí haja sigut tan llarch y tan costós. De mica en mica y á forsa de atachs sangrents que costavan milers de vidas, el general Nogui va anarse apoderant primer de las formidables posicions que rodejavan la plassa, entre ellas el famós puig dels 203 metros, que li permeté bombejar la ciutat y l'port, y á continuació de algunas de las principals fortalesas que formavan el recinte de la població, després de haverlas fetas volar per medi de minas de dinamita.

L'intrèpit general Stoessel, que al principi del siti havia jurat morir sota las ruinas de Port Arthur, al comprendre que tota resistencia era temeraria y que á res conduhia prolongar per més temps el sacrifici de tantas vidas humanes, demaná parlament per estipular la capitulació de la plassa. Els japonesos no s'ho feren dir dugas vegadas y's mostraren generosos ab els vensuts, concedintlos els honors de la guerra.

Contrasantís de la naturalesa humana! Els que han passat vuit mesos matante, exterminante com á feras rabiosas, avuy recíprocament se respectan y s'admiran com á héroes. La hidrofobia dels combats ha fet lloch als sentiments de la mutua consideració. Per qué no alentarlos, essent com son tots ells homes, tots ells germans, encare que de rassa distinta, avants de rompre's las hostilitats? Per qué no ofegar ab aquests sentiments dignes y caballereschs els afanys brutals de guerra y de matansa?

Pobles capassos de alentarlos no s'haurían de batre may, á lo menos sense probar de donar solució pacífica á las sevas diferencias per medi del arbitratje.

La caygada de Port Arthur representa per Russia un desastre irreparable.

En primer lloch porque á la perduda de la plassa hi ha de sumar la destrucció completa de la seva esquadra en aquells mars. Els restos dels barcos que li quedavan han sigut tirats á pico avants de la capitulació pels mateixos russos, dintre de aquell Port. Sis contratorpeders que lograren refugiarse á Chi-fu y Kiao-chan, han sigut desarmats. No resta, donchs, un bastiment rus, que pugui oposarse á l'acció marítima dels japonesos. Els de Vladivostock estarán en perill, aixís que abonansi l'temps; y la esquadra del Bàltich, enviada á salvar á Port Arthur, ja no pot terminar el seu viatge, com no siga que vulgui afrontar la extranya gloria de un suícid.

Mestres els japonesos del mar, son amos de la situació.

Las forsas entretingudas fins ara á Port Arthur anirán á reforçar el poderós contingent de la Mandxuria, y si fins ara Kuropatkine s'ha hagut de retirar sempre y mantenirse á la defensiva, menos podrà en lo successiu, á pesar dels considerables reforços que ha anat rebent desde 'ls darrers combats, empendre una acció resolta y decisiva.

Encare que 'ls japonesos sufrissen un descalabro que no es probable—tindrían medis de reposarse, dada la proximitat del teatro de la guerra al seu país y lo expedit de la via marítima. En cambi 'ls russos son lluny de casa seva, y no disponen més que de la via férrea del Baikal—el conta gotas com li diuhen—per atendre al transport d'homes y material, colcantse en una situació sempre desventajosa y difícil, puig quants més homes reunixin, major quantitat de material els hi será forços transportar pera sostenirlos, y una sola via férrea no basta per tant.

Aixó fa que pugui donar per perdut el plet, á pesar del seu colossal poder.

Hora sería ja de que busqués els medis de arribar á una pau honrosa, encare que perjudicial, dadas las sevas ambicions desapoderadas. S'haurá hagut de convéncer de que 'ls pobles més forts son els que marxan més depressa y ab més desembrás per las vías del progrés. El Japó, en aquest punt, adaptantse ab pasmosa facilitat á la civilizació occidental, té un dret indiscutible á exercir la hegemonia en tota l'Assia oriental, dret que ningú pot disputarli y qu'en tot cas sabrá ferlo respectar.

El decanat perill de la preponderancia de la ras-

sa groga es una quimera inventada pels que fían el seu poder a l'opressió política i social de la rassa blanca. No perquè 'ls homes siguin de distint color s'han de combatre, quan l'amor a la civilització 'ls agermana. Uns y altres, a despit del matís de la seva pell, poden ser elements actius del progrés humà.

Precisament l'imperi moscovita subjecte a un règim autocràtic ominós y entregat a las supersticions de un fanatisme embrutidor, podrà ara jutjar, per una experiència molt amarga, que no es el poder personal el nervi de las energías de un poble, com y tampoch la sort de las armas depen de la voluntat del cel. Si 'ls deus tutelars dels pobles créduls lluytesin quan aquests pobles lluytan, en la present ocasió Budah hauria vensut a Jehová y a Jesucrist.

Aixís, donchs, res tindrà d'extrany que com una conseqüència dels desastres sufrerts en l'Extrem Orient, hi hagués un daltabaix.

Ja fa algun temps que s'anuncia la formidable explosió del esperit popular, fins ara contingut pel poder immens y brutal del autocrata y enervat també per las condicions de servilisme y de ignorancia de una gran part del poble baix. Pero en las principals ciutats y vilas en moltes de las regions del imperi, principalment en aquellas que com la Polonia y la Finlandia hi sigueren agregadas a viva forza, palpitava poderosa la protesta, y todas las classes sociales demanan lo mateix: un règim constitucional basat en las llibertats democráticas y en el govern del poble pel mateix poble.

A despit de las resistencias dels elements que rodejan al soberà, aquest tindrà que cedir, ó bé 's veurà obligat a arrostrar las contingencias de una revolució que fins pot costarli la corona.

Gran número de víctimas haurà costat la guerra del Extrem Orient, tota mena de desastres espantosos, la pèrdua de capitals immensos, rius de sanch y de llàgrimas; pero el poble rus podrà consolarse de tot si a conseqüència de aqueixa guerra horrible conseguix emanciparse de la tirania autocrática que sobre d'ell ve pessant tan vergonyosament.

Haurà perdut els ports de la Mandxuria; pero lo grará anclar per fi, en el port segur de la Libertat, qu' es la vida y la salvació dels pobles lliures.

J.

La cayguda de Port-Arthur

La trompeta de la Fama sonora ho va pregonant: «Després d'un tremendo siti, que sens dupte deixarà eclipsats els més famosos Port-Arthur, el ferm baluart de las armas moscovitas, ha hagut de capitular, rendintse al japonés Nogi, el valeros general dels soldats que ab tant empenyo contra 'ls russos han lluytat.

«Pero—va dihent la Fama—al publicà 'l desenllas d'aquesta hermosa epopeya, cal fer constar alt, molt alt, que de tants lauros son dignes els nobles soldats del zar com els del gran Mutsu Hito, donchs si 'ls russos han probat son tremp en la resistencia, tremp exactament igual han mostrat els japonesos en sos persistents atachs.

«Gloria als sùbdita del Mikado! «Gloria als fills de 'n Nicolau! «Llorers per las tropas grogas! «Llorers pel exercit blanch!»

Verdaderament, la Fama no exagera al ponderar els mèrits extraordinaris d'aquests soldats exemplars, que durant set ó vuyt mesos han vingut proporcionant tanta materia a la premsa dels pobles civilisats.

Un atach cada tres horas, un fort volat cada quart, un barco a fons cada vespre, un bombardeig general com qui d'fu dia per altre, un barri enter a can Taps ó una montanya enfonzada tots els diumenges... «Hi haurà qui gosi a posar un sol pero a la labor singular del exercit que aixó feya y del no menos brillant exercit que ho aguantava? «Com no quedare encantat davant de tanta destrossa, de tants morts, de tanta sanch?...

Satisfets han de sentirse els dignes beligerants quals armas tants fets hermosos en sa historia han estampat. «Quin honor pel zar de Russia! «Quin honor pel soberà de la gran familia groga!... «S'ha vist may gloria més gran? «Vuytanta mil japonesos, vuytanta mil joves braus han trobat honrosa tomba sota 'ls murs acerbillats de la codiciada plassa, ó en las minas que al saltar escapavan com guinyapos els seus membres palpitants. Vint mil russos, vint mil quintos, sumissos vassalls del zar, han mort tot matant als altres y lluytant entussiasmats sobre las negras murallas, del seu honor ferm altar... «Pobles, trayeuvos la gorra, baixeu humillats el cap y admireu la sort immensa dels felissos soberans que tan rics florons colocab en sas coronas reals!...

Acabat per fi 'l gran siti, qué falta per rematar d'un modo digne la cosa? Per mí lo més encertat seria fé una barraca dins de la qual, sobre un jas de palla de blat de moro,

s'exhibessin tots mudats el rus Stoessel y en Nogi, ab un lleterero al portal que digués poch més ó menos: «ESTUPENDA NOVEDATI «CURIOSISSIM ESPECTACLE! «10 CÈNTIMS!... «Aquí veurán un parell de braus guerreros, que ab santa tranquilitat y sóls per servi als seus amos, van saber sacrificar la vida de CENT MIL HOMES, tots joves, tots ben plantats y tots ignorants del mòvil pel qual donavan la sanch.»

C. GUMA



é ha comensat l'Any nou: ab un fret terrible, que punxava com agullas y gelava l'alé al sortir de la boca.

El cel seré y un sol esplèndit; pero que no escalfava, com si fins el sol sentís els efectes de l'estació.

Als infelissos mortals no 'ns quedava més que un recurs: el de caminar depressa y ab las mans a la butxaca.

Aquesta es la manera com hauríam de anar sempre fassi ó no fassi fret: ab las mans a la butxaca pero que no 'ns acabim de robar els cèntims que hi tenim, y caminant depressa per arribar lo més prompte possible al terme del itinerari republicà.

La Diputació provincial de Barcelona, secundant las iniciativas de un tal Sr. Rubio, ha pres la resolució de negar el seu apoyo moral y material a l'Assamblea Universitaria.

No podían procedir d'altra manera 'ls caciquistas qu'encare constituïxen la majoria de la corporació provincial. Están en las darrerías y necessitan posarse bé ab el bisbe. Aquest els ho tindrà en compte per absoldre'ls de tots els pecats y concedil'shi la benedicció apostólica.

Las darrerías del caciquisme provincial s'han de computar per tres mesos escasos de vida agónica.

A últims de mars deu ser renovada la meytat de la corporació, corresponent el fer eleccions al districte tercer de la capital y als districtes forans de Sabadell-Tarrassa, Mataró-Arenys de Mar, Vich-Granollers y Manresa-Berga.

Preparínse a lluytar els nostres estimats correligionaris, y lograrán netejar de virus caciquista la primera y més important de las provincias espanyolas.

Las urnas electorals han de ser y serán las urnas cinerarias de tot lo pestilent, de tot lo caduch, de tot lo mort.

Com ho pelan els de Haiti. Per sentència del Tribunal Suprem de aquella República ha sigut condemnat a presó perpetua l'ex-president Gao y a penas que varian de 20 a 25 anys tots els que sigueren els seus ministres.

En punt a fer efectivas las responsabilitats ministerials, está vist que 'ls negres donan lliçons als blancs.

La *Renascença* publica una carta de Saint Louis, la ciutat Nort-Americana ahont acaba de celebrarse una assombrosa Exposició Universal. En dita carta s'hi lleixeix el següent párrafo:

«Qui havia may somniat l'espectacle que presenciarem en lo jorn nacional de gracias, lo popular «Thanksgiving», de veurer acoblats en lo gran saló de festas de la Exposició, protestants de todas las nominacions, jueus, mormons, quakers y altres, presidits per un arquebisbe católich, donant gracias a Deu en comú, predicant ideas de germanor y abraçantse com bons cristians y com fills del progrés. Es l'espectacle més bell del sigle, lo que may podria esperarse.»

«Quin escándol, quina abominació!—exclamarán molts companys de causa, que no saben compendre que la diferencia de creencias y el respecte a todas quan son sinceras y no 's fan servir d'arma política, constituïxen el fonament més sólít de la llibertat.»

Expliquils aixó *La Renascença* a alguns dels seus amichs que a causa de la ponencia del Unamuno han descertat de l'Assamblea Universitaria. Veritat es que aquí no som als Estats Units d'América, sino als Estats Desunit d'Espanya.

Obituari. Ha mort a Barcelona D. Manuel Bochons. Treballador en la seva joventut, lográ crearse una posició modesta, que li permetia dedicar tot el seu temps y tota la seva activitat a la direcció del Ateneo Obrer de Barcelona, de qual junta feya molts anys era president.

A Madrid ha mort D. Francisco Rispa Perinyá, diputat que sigué de las Constituyents republicanas del 73, y home de merescut prestigi en las filas més avanzadas del partit republicà.

Molt sentida ha sigut la pèrdua de aquests dos patricis. LA CAMPANA DE GRACIA toca a morts per ells.

El mateix dia en que l'Eminentíssim Cassanyas publica una carta excusantse de assistir a l'Assamblea Universitaria a la que sigué invitat y declarava textualment «que no le es lícito a l'Assamblea enseñar y propagar errores directament contrarios a las divinas enseñanzas como lo son los que se contienen en la ponencia presentada por el señor Unamuno,» el mateix dia, ó sigui 'l dimars de la present senmana, l'Assamblea ab assistència de més de 200 membres aprobava unánimement tres de las quatre conclusions del ilustre rector de Salamanca, entre las quals hi va compresa la que ha remogut la bilis del Eminentíssim y dels seus adeptes.

Vaja que n'hi ha per tirar la mitra al foch. Un simple rector de Salamanca burlarse de tot un cardenal de la Santa Mare Iglesia!

Jo al puesto del Eminentíssim presentaría la dimissió.

Mirin qu' es molt!

Dimars al vespre 'l ministre d'Estat espanyol declarava que oficialment encare no sabia res de la capitulació de Port-Arthur.

Sosté Espanya un cos diplomàtic lluhit y car en todas las Cortes extranjeras; ve un aconxeixement de tan bulto, y cap de aquells funcionaris se pren la pena de comunicarlo al seu superior.

Pero si bé 's considera «qué n' ha de fer el ministeri Azcárraga de que 'ls japonesos siguin amos de Port-Arthur?»

Parla 'l sofista Oliver desde l'*Avi Brasi*: «...el problema espanyol mucho más, infinitamente más que problema político, es problema de cultura, de elevación de la raza, de ascensión de los individuos en valor específico, y que esto no depende de las formas de gobierno, porque la experiencia nos hace ver que coexisten también el atraso, la pobreza y la incultura.»

«De manera que la cultura de un país no depén de la forma de govern?»

M'alegro molt de saberho.

Digni, Sr. Oliver: «Com es que la Fransa del Imperi tenia tan descañada l'instrucció pública? «Y cómo es que la República de bonas a primeras omplí la nació d'escolas magníficament dotadas que han sigut la base de la cultura actual?»

Senzillament perquè l'Imperi sols necessitava soldats, com més ignorants més obedients, més màquines, mentres que la República necessita ciutadans quant més ilustrats y concients millor per ells y per ella.

L'isla de Cuba en aquests moments está oferint un admirable exemple de la influencia de la forma de govern sobre l'instrucció del poble. Desde que s'ha emancipat, ha adelantat més ella en sis anys, que Espanya en sis sigles.

El país s'ha poblat d'escolas y al desentendres de la tutela clerical se diria que ha sortit de la gabià bruta ahont estava recluida pera remontar el vol pel cel del progrés infinit.

En cambi a Espanya 'ls partidaris de las instituciones del passat no abandonan may el seu principi: «Burros hi haja, que mentres hi haja burros anirém montats.»

Va cundint per tot Espanya el moviment iniciat a Madrid a causa de la qüestió de las subsistencias. La escassés, la miseria, la fam van en augment y ja no 's pot esperar més, sobre tot al veure que 'l govern s'ho pren ab la major patxorra, com si 'ls ministres diguessin pel seu uniforme: «Tips nosaltres, tip tothom.»

Y en efecte: tothom n'está tip de aquesta situació arruinadora y descastada.

Tip de la situació y en dejó de menjar. «No li sembla al poble espanyol que ha arribat l'hora de ensenyar las dents?»



CAPELLADES, 31 de desembre

Ja hem passat las grossas festas; pero, ha quedat tothom tan trist: els nostres espanta bailots, molt enfadats per haver fet pochals per las animetas perdudas; els de la crosta baixa, enrabidissims perquè la bandera que van treure al balcó 'l dia de Nativitat els hi va costar un dineral y no va tenir 'l exit que 's prometían, y els de la Societat desunionista encare mes enfadats, per haver llogat una orquesta pero molt acreditada y tenir que plegar el ball per falta de balladors.

LLORÉ DE MAR, 29 de desembre

El nostre ensotanat, cansat de treballar de franch, ha fet públic desde 'l cubell que tots 'ls que de avuy endavant se casin, tindrán que depositar els quartos per anticipat.

Molt bé, mossén Magí; l'acort que vosté ha pres mereix un aplauso; qui 'l fassi treballar que 'l pagui. Vosté, com se suposa, no vol perdre de cap manera; la qüestió son quartos, del govern y del poble.

Si la seva humilitat se semblés un xiquet a la del marí del Gólgota, no ho faria tan fort; pero com vosté es un home tan plé de flaqueças com els altres... es clar.

PERAFORT, 29 de desembre

Una pregunta al nostre esgarrap... ciris: Vosté que no pot convertir las ánimas (de canti) dins del seu magatzem ¿vol entretenirse en averiguar qu' es que 'l desvergonyment de enviar anónims y folletos a la Jovenut Republicana de aquest poble maltractant als socis y posant en ridícol las sevas nobles aspiracions?»

Si 's pren aquesta molestia li agrahirém; pero temém que no ho farà.

Sort té, mossen teula de que estén convenuts de la certesa d'aquell ditxo: «brams d'ase no puján al cel.»

ARBÓS DEL PANADES, 28 de desembre

Lo dia de Nadal, passé un fet digne de mencionarse. Aquí, com suposo també qu' en molts pobles, venia celebrantse la tradicional missa del gall, ab gran greca y xerriola. Pero aquest any el nostre mossen al arribar el moment de l'Adoració (punt culminant de la expansió del poble) y al sentir, que 's feyan petar bufetas y s'imitava el cant del gall, girá 'l esquena en rodó y encarrantse ab el públic, tractá als fidels de qualsevol cosa.

«De tant en tant s'hi representan uns saynetes a la casa del Senyor!»

Católichs protestants



OCES días avants de reunir-se a Barcelona la segona Assamblea Universitaria, alguns catedráticos y professors auxiliars dels nostres establiments d'ensenyansa van retirar la seva adhesió y van arrencar a fugir, signantse y persignant-se, com si vejessin al dimoni.

Y, en efecte, aquesta vegada l'Banyeta's va encarnar en la persona de D. Miquel de Unamuno, ilustre rector de la Universitat de Salamanca, qui, al evacuar ab gran copia de arguments lluminosissims una ponencia que li havia sigut confiada, arribá a las següents conclusions:

«1.º Declarar que las Facultades universitarias no deben reducirse a ser simplemente Escuelas de abogados, médicos, farmacéuticos y catedráticos, sino que han de ser, además y sobre todo, centros de elevada cultura, y de formación de filosofía, ciencias, letras y artes.

«2.º Pedir la reforma de la segunda enseñanza, dividiéndola en dos grados; uno de cultura general, y otro, con bifurcación en dos secciones, de cultura más especial y que sirvan cada una de esas secciones de preparatorio para las Facultades universitarias.

«3.º Estudiar el modo de crear, con subvención del Estado y bajo su amparo, publicaciones universitarias con cierto carácter como las de las Academias, de índole filosófica, científica y literaria, como complemento, hoy obligado, a la función docente.

«4.º Pedir al Parlamento el que para garantía de la libertad de investigación y exposición de principios filosóficos y científicos, derogue formalmente el artículo 2.º del Concordato, los artículos 295 y 296 de la ley de Instrucción pública hoy vigente, y cuantas disposiciones tiendan a establecer la ingerencia en cuestiones de enseñanza pública, de cualquier autoridad no académica.»

Si no més que ab un raig de llum n'hi ha prou pera cegar y fer perdre 'l món de vista a un vol de ratas-pinyadas, figüríne lo que li havia de succehir davant de aquests quatre focos incandescents, a la bandada dels nostres professors reaccionaris. Per forza havían de caure a terra com ferits pel llamp, y quedarse allí batent d'alas sense poder alsar el vol pera tornarse'n al campanar de la iglesia ahont tenen el cau.

«Hont se 's vist pretendre que las Universitats espanyolas se transformin radicalment fins al punt de imitar a las dels pobles més civilisats d'Europa y América! «Per qui 'ns ha pres el senyor Unamuno?»

Als catedráticos espanyols no se 'ls nombra perquè cultivin la filosofia, las ciencias, las letras y las arts ab plena independencia y ensenyin als seus alumnos a cultivarlas en la mateixa forma, sino pera fabricar advocats, metjes y apotecaris que puguin exercir la seva professió sense encaparrarse gayre... que, per lo demés, si son bons católichs, Deu Nostre Senyor, qu' es la suprema ciencia, ja 'ls ajudarà.

Per aixó may será prou lloada la legislació espanyola que subjecta 'ls establiments d'ensenyansa als Prelats de la Santa Mare Iglesia, 'ls únichs sers omnicients capassos de jutjar y discernir sobre la bondat ó la maldat de tal ó qual doctrina, de tal ó qual teoria qu' expliquin els catedráticos. «Per qué, sinó, portarian aquelles mitras tan altas, sino perquè no se 'ls evapori tota la variada ciencia que 'ls traspúa pels poros de la clepsa? «Y si ells, apoyantse en la Biblia, diuhen que 'l món va ser creat en sis días, y que 'l Sol camina, desde 'l punt que Jessué va manar que 's parés, y qu' en el cor de la terra hi ha l'infern ¿quín catedrático ha de ser tan impio y mal creyent que s'atreveixi a contradirlos?»

La llástima es que transigéixin ab certs adelantos de carácter utilitari. Si siguessin bisbes de bona fé haurían de influhir ab el govern en el sentit de fer tancar todas las facultats de Medicina, perquè, vamos a veure: ¿quina necessitat tenim de metjes que la major part de las vegadas no saben lo que 's pescan, haventhi una Verge de Lourdes que ananthi ab el cor ple de fé, cura todas las malalties?»

Ja veu, donchs, el senyor Unamuno com ab las sevas malehidas conclusions, que de fixo li sigueren sugeridas per l'esperit maligne, s'ha posat en pugna ab una part del professorat barceloní, precisament els més sabis, perquè son els que reben directament y de primera mà las benediccions del Eminentíssim Cardenal Cassanyas.

Aquests sabis episcopals que perdonan la vida al senyor Unamuno y a tots els impíos y que per aquest motiu han fugit d'estudi... ó de l'Assamblea, son els següents (fixins'hi bé):

Eusebio Oliver, Juan de Dios Trías, José Jordan de Urries y Azara, José María Planas y Casals, José Dauella y Rull, Gil Sallor, Juan J. Permanyer, Martín Vallejo, Magín Fábrega, José Estanyol y Colom, José Doménech y Estapé, Angel Bas y Amigó, Juan de Arana, Inocencio de la Vallina, Antonio Rubió y Lluch, Francisco Barjau, Manuel Mir y Navarro, Juan Coll y Pujol, Jesús Goizueta, V. Carulla, R. Coll y Pujol, Federico Fontrodona, Antonio Morales, Enrique J. Vidal y Valenciano, Antonio Riera, Francisco de A. Nebot y Torras, Emilio Sacanella, P. Nubiola, Jaime Peyri, Eugenio Jaumandreu, Pedro Vesa, Ramón Casamada y Mauri, Cosme Parpal, Isaac Galcerán, José de Palau y de Huguet, José María Pujó, Miguel Bertrand, Gabriel Borrrell, Gonzalo María de Jaumar, Julián Ondiviela Garriga, Casimiro Brugués, Pedro Garriga Folch, Manuel Soriano, José Ricart y Giralt, E. Condeminas Torres, Martiniano Martínez, José Franquesa, Luis G. Bofill.

Aposto una missa de tres pelas contra una benedicció apostólica que la major part d'aquests noms els veu citats el lector per primera vegada a la vida, y encare si alguns li sonan es sols per haverlos vist figurar en política com a reaccionaris y regionalistas els més, y un que altre com a conservador ó com a lliberal y un, el senyor Sallor, com federal entrevestat de catalanista.

Pero com a professors eminents, com a escriptors notables... Deu li fassi bé, germanet. «Ni quina falta fa després de tot? «Els catedráticos católichs han de ser modestos... y 'ls catedráticos modestos han de ser católichs, si volen fer forrola.

Podrá 'l senyor Unamuno ensenyans'hi moltas cosas més ó menos intrincadas; pero de fixo que no 'ls hi ensenyará de viure. D'aixó 'n saben més qu'ell y que tots els impíos plegats d'Espanya y del extranger.

El senyor Rodríguez Méndez, si vol merdexer els aplausos de la católica Barcelona, ja sab lo que ha de fer.

L'any vinent, res d'Assambles, ni d'Extensións universitarias, ni d'europeizacions intempestivas. Creguins a nosaltres: durant las vacaciones de Nadal guarneixi un pessebre en qualsevol de las salas de la Universitat. Ja té las figuretas.

P. DEL O.

MATADEROS CLANDESTINS



OBRAS xicototes!. Molts diumenges, allà entre quatre i cinch de la tarde, las havia vistas baixar els últims grabons de la escala, y després d'aturarse un moment al peu de la porta en desmayat colòqui, dispersarse carrer amunt y carrer avall, pàlidas, melancólicas y duhent estampats en son semblant y en son cos els signes característichs del aburriment y del cansanci.

Eran set ó vuyt; tendras, la major de no més de vint anys, modestament vestidas, primetas, rossas las unas, morenas las otras, pero totas tan visiblement anémicas, qu'era impossible mirarlas sense pensar desseguida en els preparats ferruginosos y l'oli de fetje de bacallà.

¿D'ahont sortían? ¿Qué hi feyan en aquella casa fins á semblant hora del diumenge? ¿Hi hauria allí tal vegada una reunió familiar? ¿Serían potsers artistes que acabavan de donar l'últim ensaig á una zarzuela, pera representarla aquella mateixa nit?

Dominat per una invencible curiositat, que m' feya sospitar en aquell petit enigma alguna cosa extranya, un diumenge, procurant donar á la meua interpellació un tó natural que no las espantés, en el moment en que anavan á sortir de la entrada vaig escometrelas.

—Dispensin, noyas—vaig dilshi, dirigintme especialment á una que semblava la més llesta:—¿Que hi ha algún cassino en aquesta casa?

—No, senyor;—va contestarme ella, sense mostrarse gayre sorpresa de la pregunta:—lo que hi ha en aquesta casa es un taller de modista.

—Y vostés ne son?

—Sí, senyor. Y... ara pleguem.

—¿Es possible?

—Tan possible, que cada diumenge, si á n'aquesta hora passa per aquí, ns veurá plegar.

Romput ja l'glas y confirmada la meua presumpció de que la presencia d'aquellas pobras noyas en tal lloch enclonia algún misteri, l'interrogatori seguí endavant y van acabar per explicarm'ho tot.

Ab el pretext de que hi havia vestits que aquell mateix día s' devian entregar, la mestressa las obligava molts diumenges á acudir al taller, sobre tot en épocas de fuga, retenintlas en ell fins á mitja tarde. Desde las vuyt del matí, en que s' comensava la feyna, fins á n'aquella hora, las infelissas havían estat treballant, calladas y nerviosas y sense menjar res.

—¡Figuris!—exclamava la xicoteta que portava la paraula:—¡Vuyt horas seguidas fent corre l'agulla y sense probar caixalada! Y ara aneu á dinar... ¡ara! Li asseguro que n'hi ha per perdre l'alé, l'ánima y las ganas de menjar y tot.

—Pero al menos, si la feyna es pesada, las deurán pagar bé...

—¡Ja ho crech! ¡Una barbaritat!... Sis, set, vuyt pessetas cada senmana: la que té més xiripa, nou. Lo suficient, si som forsas estalviadoras, per comprarnos una caixa decenta l'día que ns morim tíscias.

—¿Per qué donchs no se'n van d'aquesta casa?

—Pues... ¡vaya una pregunta!... Perque en totas passa lo mateix.

Va faltarme cor per allargar l'interview. Vaig despedirme de las pobras modistetas, y mentres ellas s' escampavan pel carrer com un aixam de pardalats fatigats, vaig continuar el meu camí, sumergit en tristes reflexions.

Las reflexions que jo m' feya eran aquestas: —¿Es possible qu' en l'aurora del sigle XX y en una ciutat com Barcelona en que hi ha tantas societas benéficas, d'higiene, protectoras d'animals, de regeneració y de cultura, s' toleren atrocitats com las que acabo de sentir explicar?

Aquestas autoritats que ab tant zel, fingit ó real, perseguixen els mataderos clandestins, ¿cóm permeten qu' en els carrers més céntrichs funcionin aquestos, mil voltas més infames que aquells; ver daders mataderos de sers humans, ahont á mansalva s' asesina lentamente á tanta infortunada cria turat?..

Y pensant aixó, seguía caminant, caminant, fentme una y altra vegada la mateixa pregunta, y associant en el meu pensament la imatge de la espléndida senyora, que potsen en aquell instant se probava l'rich trajo de seda y brodat que acabavan de portarli, ab la de la débil modisteta que, després d'haverli donat, entre engunias y sospirs, la darera puntada, apoyava les colzers sobre la taula del menjador de casa seva, els ulls fixos en el plat, ren dida, desganada, plorosa...

FANTASTICH

ALS DEBILS

Sou els débils, que ab la vostra cobardia y ab la vostra indiferencia, animeu constantment als poderosos, als que forjan las cadenas destinadas als esclaus, que com vosaltres, passan penas y miserias; Sou la massa corrompuda que als déspotas autorisa per cometre tota classe de vilesses.

Ni la explotació infamanta, ni l'ultratje, ni la befa, han pogut fer brotar dels vostres llabis la protesta, ab que 'ls homes forts demostran, que no poden, i que no que se 'ls tracti com á bestias. [volent] Sou els gossos famélics que recullen els esquifits desperdiciats que l'amo ab desdeny els llença.

Quan els vostres drets trepitjan quan la vida us envenenan; quan el cervell ab cinisme us omplen de ridículas idees, si be compreneu de sobras que 'ls vostres goigs sacrifican ab l'infamia mes rastrera,

ni aixequen el puny clos ab energia ni un crit de doló y coratje profereix la vostra llengua.

La apatia que us domina; la mansuetut que rebelan tots aquests ademans de servilisme, y vostra actitud grotesca, fan que us mirin ab despreci els que lluytem ab coratje; el que aném á la palestra, diéposats á acabá ab aquests sofismas que fan de la rassa humana, dugas castas diferentes.

Gosan els uns de la vida mentres que 'ls altres sufren; es pe 'ls tirans la ditxa y la alegria; pe 'ls oprimits las congoixas, las fatigas y las penas. ¡Volém donchs, qu' aixó s' acabi! y malgrat vostra apatia, y la vostra indiferencia, triomfará l'ideal pur y magnánim que á nosaltres ens anima y á vosaltres us arredra.

¡Son aspiracions hermosas! ¡Son aspiracions immensas! y per poguer dú á terme sense obstacles nostra empresa, ens hem de separar dels homes débils; dels faltats d'energia y de conciencia que no saben rebelarse quan la societat malvada sens pietat els atropella.

¡Soporteu la tiranía! ¡Enlayreu als que us futejan! Adoreu inconscients, als ídols falsos que us prometen ab sarcasme una vida de grandezas. ¡Sufriu pacients la injusticia! ¡Soporteu una vida de miserias! que no sou pas necessaris perque tot aixó s' enfonzi al impuls de las ideas.

¡Enrera, donchs, tots els débils! ¡Enrera els cobarts! ¡Enrera! que 'ls débils y 'ls cobarts sou la vanguardia de l' exércit de sicaris que á la humanitat execran. No volém entre nosaltres á la taifa sumissa y obedienta; ¡volém homes forts y llures! ¡volém homes que s' rebelan y que tinguin valor, forsas y coratje per trencar d' una vegada las cadenas que 'ls subjectan!

J. Usón

L'incendi del convent X



ONECH la «Monja» de Diderot, y no intentaré pas ara demanar prodigis á la meua joventut. En l'obra del eminent francés s' hi concentran tots els martiris, todas las hipocresias y infamias que tenen lloch entre las negras murallas dels convents.

No puch passar per la vora d'algún d'aquests grans panteons sense sentir un fret extrany... Me sembla escoltar crits llastimosos, y juraria qu' he sigut espectador d'escenas repugnants per una banda, y per l'altra, fortament horribles y sagnosas... Me reapareixen els soterranis sinistres que he trobat en l' historia de l' infernal inquisició.

Tot lo misteriós te dret á una heroína. Donchs bé, jo en cada convent li veig aquesta heroína.

L' historia sempre es la mateixa. ¿Per qué cometre l' atentat de ferla, si 'ns la conta tan admirablement en Diderot?

Vaig á parlarvos solzament de la coneixensa que he fet ab l' Enriqueta Capmany. Ha vingut per vias de la meua dona; de petites s' estimavan molt, eran inseparables. L' Enriqueta, forsas esbojarrada, pero tan escayent y passional, que tot li estava permés, feya la delicia del vehinat. Sempre parlava de promesos, jugava á marit y muller y reya ab una intensitat corprenedora. No obstant y aixó, als setze anys,—época en que las dugas amigas gayre bé no 's veyan,—va contraure uns amors increibles per lo descabellats, altamente misteriosos y extraordinaris. Ella, aquella xicoteta guapa, tan esbojarrada y saniosa, s' consagrava á Jesucrist... Al cap de molt poch, va tancar-se en el convent.

Y fins ara, no n'havia sabut res més la meua dona. La trobá l' altre día, flaca y esgroguehida, aixó es: se li presentá com una desenterrada. En deu anys de clausura ho havia perdut tot: la salut, las ilusiones y no li quedava ni un brí d'aquella alegria tan sorollosa y espontánia qu' alegrava á tothom.

Avants d'ahir á la tarde, l'anarem á veure. La meua dona que present lo que m' pot convenir, m' hi envitá. Vivía en un d'aquells pisos que 'ls mestres d'obras sembla que 'ls fassin expressament pera 'ls desgraciats. No tenia darreres; may hi tocava 'l sol, y en cada quarto jo hi esperava veure á un difunt ó bé als agents anomenats de la justicia rumiant per si havian d' efectuar l'embarc ó l' desauç.

L' Enriqueta va entrar-me molt, y us haig de confessar que sas paraulas m' irritaren de valent. Escolteu lo que 'ns va dir:

«Oy, María, que te'n recordas perfectament de la meua mare? Era guapassa, ab tot y tenir al damunt els quaranta quatre anys y las trageries de l' interminable agonia del pare. Quan jo vaig fe 'ls catorze, hi hagué un gros cambi en las nostras costums. Aixís com la mare planxava y jo tornava la roba, ho ferém á l'inversa. Ella trobava que jo era massa feta y desinvolta per anar sola pels carrers. Veritat qu' era un xich divertida, pero tí ja ho sabs que ningú s' arriçava ni á tocar-me 'l vestit; aquell vestit blau-cel ab manegs bordadas... Me'n recordaré sempre...»

Totas las xicototes de la meua edat y categoria hi anavan de solas, ¿per qué, donchs, tanta prevenció? Decididament, la mare se'm tornava fanática. Aviat me'n vaig convencer. Aixís com avants no més hi anava cada festa á missa, llavoras cada matí... Si obría la boca, ho feya pera parlar-me de Deu, dels perills d'aquest món y del infern de l' altre. Vet-

aquí las nostras conversas que alternavan ab verdaders diluvis d'oracions.

Al principi m'aborria soberanament tot aixó, y desitjava desfermen; mes com que sempre he sigut débil y vehement, li costá ben poch á la mare apoderarse de ma fermesa insignificant.

Aixís fou com aquella noya tan esbojarrada y alegre, va desaparèixer poch á poch per tornarse seriosa y mística. En l'ardencia casi infantil de la meua edat, hi esclataren desde alshoras ideas que m' havían de perdre. Vaig allistarme en las fillas de María; tenia bona veu y era l'admiració del temple; aixó m'atansá la desgracia.

Al cap de poch, un capellá va venirms á veure. Jo ja l'coneixia: era mossén Benet, home sapat d'uns cinquanta anys y massa atrevit en el confessional. Els escolans feyan corre qu'era home de molta moneda.

Va dir-me:—N'ets molt de maca. ¡Caratsus, si ets tota una donal! Haurém de fer un determini,—y'm tocá la barbeta. Era l'primer home que posava 'ls peus al nostre piset després de la mort del pare, y m'va fer tanta por com las sevas paraulas. Venia perque li planxessin la roba. Aquesta rahó m'esporguí; ¿per qué?... Jo no ho sabia, pero ben aviat vingueren las conseqüencias.

La mare sempre m'parlava de mossén Benet, cosa que m'disgustava de valent, donchs m'era del tot antipático. Pro ella, en lloch de donarse per entesa, me'n parlava més sovint; fins qu'un día s'atreví á ferme saber els seus plans. Anirám á viure ab el capellá. Ella seria la majordona y jo aprendria de tocar el piano y l'francés; es á dir: faria vida de senyoreta.

Francament, me vaig escandalisar. Llavoras, de terminaren ferho á la quietat, cambiant radicalment de política. Res de planxarli la roba, y á més, la mare, quan el veyá, ab prou feynas el saludava. Jo estava satisfeta y donava gracias á Deu. Vet'aquí un'altra equivocació; á Deu se l'ha de deixar estar sempre. ¿No ho fa ell ab nosaltres per ventura?

¿Quí m'havia de dir que tot alló era una farsa y qu'en aquella indiferencia aparent, s'hi jugavan tota la meua felicitat!

Eram més freqüents que may á las festas religiosas; y sense sapiguer cóm, va fersem amiga una noya que m'guanyá l'cor explicantme desgracias. Era mala tíssa, esprimatxada y parlava ab molta salem de las cosas divinas. Al cap de poch, era absolutament seva. May m'explicaré com va ser possible aixó; pero ho has de creure perque aixís ha succehit. Déyam mal dels homes constantment y 'ns entregarem á una passió desenfrenada per Jesucrist. Alló era l'romanticisme religiós. Estavam enamoradas dels seus santíssims ulls, de sa divina boca, de son amantíssim cor, dels seus sacratíssims peus y mans; l'omplíam de petóns, li amanyagavam el cabell, y en nostre deliri, qu'anomenavam éxtasis, introduhíam la punta de las nostras llenguas en cada una de sas feridas sacrosantas.

Tot aixó, com es natural, ens enervava. Els nirvis y la carn sofrían sensacions indefinibles per mí, perque l'arn que m'conmovia era impossible, y per aixó creixia en proporcions colossals, hermozejat,—deixa que t'ho digui ben clar,—per l'indecent y voluptuosa poesia d'un cos verge que se sacrifica y ofereix els espasmes, sensacions y plahers de todas las nits de matrimoni al destenyit héroe de Nazareth, d'afemellada belleza. Ara que hi veig més clar, comprench al Jesús auténtich. El verdader Crist no ha triomfat encare.

Aixís sigué com me vaig fer monja. La mare m'hi conduhí com qui mena un anyell al escorxadó. ¿Sabs lo que m' deya?—¡Ay, filla, quan jo m' recordo del teu pare, sento una tristesa molt gran! Perdónam, Jesús meu, donchs el cos que m' donares per gloria teva, jo l'donguí á un altre home!... Y 'ls homes son tions del infern!... ¡Perdó, Jesús meu, perdó! Y ara, perque compreneis tota la perversitat de la seva táctica, solzament t'haig de dir que al cap de cinch días de la meua clausura, la mare passava com á germana de mossén Benet.

El mal es que ja era á dins. Y creume, María, no hi ha pas anarquista, ni criminal dels grossos qu'estiga més vigilant qu'una monja.

La meua vida en el convent, faria posar els cabells de punta á qualsevol que no fos católich.

Comensaré dihente qu' aquella gatamaua que m' ensinistrá, no va seguirme com deya. Me doná l'escusa de que no la volíam perque era pobra. Y jo, ¿qué no m'era de pobra? No tenia un clan?—«Pro tens las mans...» me digué l'indigne!... Creu que després de la mare no hi ha dona més criminal en tot el mon.

«¡Las mans!» Perversal No s'atreví pas á dirho, fins que m'vejé ben reclosa. Va fermen tant de mal, qu'era just que m'temés.

Y aquí comensá l'explosió. No hi ha cap obrera que fassi lo que passava per las mevas mans. A més, has d'afegirhi el reso, el reso m'privava de dormir. Las otras, las ricas, dormían de día; jo treballava. A las quatre, ja estava de pens á terra. Era la planxadora del convent. El reso es lo més insoportable y estípit que s' pugui imaginar. Y jo, com que no tenia diners pera comprar un llibre, tenia de servirme per forza d'un qu'era exageradament gros y que, per son pes y las tres horas que havia d'estar dreta aguantantlo, m'trencava 'ls brassos y enfonzava l'pit. Aquest suplici s' efectuava en mí dugas vegadas al día, y després, el de la planxa, qu'es més lent, pro no menys terrible quan es constant.

Al principi, tot aixó m'ho prenía per amor á Deu. Una nit, eran las dugas de la matinada, y l'reso seguía ab aquella calma tan sarcástica, monótona y empíadora com may... Jo no podia més; feya esforços de flaqueza inútilment, y vaig caure en basca.

Si aixó hagués ocorregut á una de rica, hauria passat com á excés d'adoració, com á transport de éxtasis; pro jo era pobra, despreciablement pobra y ho estimarem com á flaqueza d'esperit. Acabaren el reso y m'abandonaren sobre las fredas llosas de la capella. No vaig comparèixer al següent y sí al de la nit. Todas me miraren de quá d'ull, mitj apartantse de mí. L'abadessa va incloure una nova anella á la interminable cadena d'oracions. Varen pregar per mí, las hipócritas!... Per una germana que havia obert las portas al dimoni, representat en forma de són!...

Després del reso, vingué l'cástich. Jesús m'abandonava y calía que mortifiqués el meu cos; per tant,

la meua expiació consistía en passar tota la nit agonollada damunt d'un coronet de ferro. Per poch que m'moguéss el corró també s'movia y m'illatzejava las camas, fentme un mal als ossos inaguantable. Si m'adormia, el corró s'escapava, y queya de genolls: era tan terrible la sotregada, que m'sentía morir. Afegeix á n'aixó l'humitat, el cansament de tot el día, y la por esborronable que m'causavan els auccellots de nit que aletejavan en las tenebras del temple.

Estava per aixecarme y fugir... ¿ahont? L'evasió era impossible. Unicament hauria guanyat ferme víctima de l'abadessa. Y els cástichs, jo sabia perfectament qu'eran horribles.

No obstant, hagué de ser aixís. Deu vetllava, com sempre, per la seva causa. Me vaig posar tan nerviosa; estava tan aterrorisada, que n'hi hagué prou ab que una oliva trenqués la espantable quietud de la nit. Arreu se m'aparegueren fantasmas, visions sinistres, crits esgarriñosos...

Vaig apretar á corre pels claustres... Allí m'esperava la desgracia, que no m'deixá may, y m'conduhí á una celda: era quasi bé fosca, en el lliit hi suspiravan l'abadessa y una altre monja, fentse petóns!

La meua sort va ser llesta. Jo estava en poder del dimoni. Realment hi havia motiu pera creureho: els ulls me fugían del cap, els llabís me tremolavan y, cayent contra la barana dels claustres, vaig sofrir el primer atac de nervis. No sé pas lo que vaig dir, pro penso que me'n sortiren de grossas. Era una condempnada!

No t' diré pas tot lo que m'feren; es tart y no t'vull fer sofrir, contante 'ls martiris que m'han dut á n'aquest estat. Solzament te diré que m'tancaren com una fera en els soterranis; día y nit, á las foscas, sofrint de sed, de fam y de no dormir, qu'es el mal pitjor de la terra.

Inútil es dirte que l'únich pensament que tenia era el d'escaparme. Va costarme molt trobá l'medi, pro al últim vaig tenir un raig d'esperansa en aquellas tenebras de mort. Un día,—ó nit, donchs allí sempre hi havia la mateixa fosca—va ferir els meus ulls una ratlla de foch que s'allargava en terra com á cosa de cinch pams. Va durar pochos minuts y s'apagá. ¿Qué era? De bon principi va espantarme molt, pro després va venirme una gran alegria. No podia ser més que una porta. Mes, quin profit ne podia treure? En aquella obscuritat de tants días era del tot impossible poderme orientar. Altrament, la ratlla no torná á encendres més.

No obstant, una estranya forsá m'animava. Era precis escaparme y, en aquest cas, l'únich camí era aquell inconegut; per tant, la llum era lo primer que n'cessitava.

Aixís va ser com vaig aprendre de ser hipócrita per necessitat. Vaig demanar perdó á l'abadessa, vaig confessarme, sempre estava resant y al cap de dugas senmanas próximament, va concedir-me una hora de claror, pera poder llegir en el breviari.

Al cap de sis días d'aquesta farsa, la germana que m'vigilava s' retirá; aixís mateix ho feu al día següent y 'ls altres. Jo no m'vaig atrevir fins al cap de sis días més. Aquella porta conduhía al magatzem dels mobles y mals endossos del convent; el badalot de l'escala, era d'un quadrat amplíssim y al cap d'amunt de tot, que ab prou feynas se veyá, hi havia la corriola, y un xich més avall, el replá y la porta que comunicava ab l'exterior del edifici. Aixís vaig suposarho y no m'vaig enganyar.

Durant tres días més vaig augmentar las oracions y, per assegurar l' éxit, vaig demanar cíclics. Aixó va fer que se'm concedís una hora més de claror; en lloch d'una espelma m'portaren un quinqué, que filtrá l'alegría y esperansa en la meua ánima retuda.

Vaig tenir prou serenitat pera no fer res absolutament més que resar; aixó era una táctica verament religiosa. Tenia tota la sanch freda dels criminals y t'juro que, si ho hagués necessitat, las hauria degolladas á todas. A l'endemá, tot just la llega s' feya fonedissa, vaig anarme'n de dret cap á la porta del magatzem.

Ja ho tenia preparat: durant las vintidugas horas diarias de foscor y soletat jo havia amontonat els mobles, lo mateix que una porció de draps xupats ab el petroli de l'altra nit.

Sense duptar, sens tenir ni una sola esgarriñansa, jo, jo que no soch bona per matar á cap insecte, vaig calar foch al convent.

T'haig de dir que, valguentme del pánich y desordre, vaig poderme escapar.

Pro, ja ho veus, ha sigut inútil: la venjansa religiosa es fera y infinita: arreu hont vaig me negan la feyna... y tens de sapiguer, María, que jo, aquella Enriqueta tan sana y revinguda, tinch el pit com una posta y he tret sanch diferentes vegadas...

ESPATECH.



Al sortir, no hi ha criada que no s'apiga bé l' hora: al torná á casa dels amos, ¡tururut! totas la ignoran.

Pels barcelonins ganduls y aficionats á las festas, de fixo que 'l milló arcalde fora 'l senyor San-diumenge.

Casarme, no es fácil, noya; ara, si t'agrada 'l flirt barrejat ab avellanas, els diumenges conta ab mí.

Balls de tarde, balls de tarde, trampa de bellasas tímidas, ¡y qué n'heu causat d' estragos al camp de las Meneguidas!

Tocant al rengló dels quartos, jo sóls conech dugas fetxas: per cobrarlos, el dissapte; per gastarlos, el diumenge.

EXÁMENS DE FÍ D' ANY

Els polítics de la Restauració davant del Tribunal de la Opinió Pública



—Son tots vostés una colla d' infelissos, y quedan reprobats per ignorants, per ineptes y per peresosos.

BONICH ANY NOU!

Bonich any nou se 'na espera als espanyols, la veritat, ab el general Azcárraga exercint de capità de la fragata espanyola, lo qual, per mí, es un rebaix d'inter de sa gerarquia... Fós capità general...

Pró en fi, jo tinc cor de veure ans que 'l Jané hagi passat, del any nou, en la *Gaceta*, un real decret disposant, tonelada més ó menos lo que segueix encomat:

«Atés que 'l clero á l' Espanya l'ha fet a y la fa molt gran criant ganduls y embusteros; que á ponent com á llevant, per tot vessa l'alegría y que á ningú faltan rals, á ningú... d' aquells que cobran per fer bunyols, de l' Estat; Considerant que nosaltres sent amichs del Vaticá y religiosos... de pega per tot arreu hem triomfat... perdent Cuba y Filipinas, Puerto Rico y molts soldats... Maném y obliguem al poble:

que vagi á missa á resar al menos un cop al día, á confesá y combregá set voltas cada setmana; que desde 'l mes tendre infant al vellet octogenari, vingui tothom obligat á estudiar Fleuri y Doctrina, llegir la vida dels sants, portar sempre escapularis y ademés... á dejunar.

A no concorre al teatro per ser diversió immoral: las actrís que 's fassin monjas y 'l actors tots capellans que també farán comedia. Tot en el món es igual. Ademés, en las iglesias cada día s'hi darán concerts de *primo cartel-lo* pels primos que allí hi haurá, ab lletra dels autors neulas y música... celestial.

Nota bene. 'S recomana per fins nobles y sagrats, que tothom llegeixi 'l *Bruix*, *La Veu*, y las pastorals dels bons pastors, que 's publiquin; els discòls serán cremats com en temps de Torquemada, tant si son rojos com blaus.

Venerém la mare Iglesia y Espanya progressará tant, que dintre dos anyadas, segur... qu' anirá á can Taps. Tot aixó tinc cor de veure y aixó es lo que 'ns passarà si no sabém trobá 'l medi de pará 'l peu clerical.

Y tornant ab don Marcelo, ¿es lògich qu' un militar ocupi el puesto d' en Combes? —me deya l' últim dimars, jo mateix, —y 'm capficava com un beneyt del cabás; pro al fi vaig trobar l' incògnita ó al menos m' ho vaig pensar y vaig fe aquest comentari qu' es per cert ben natural: Es lo que devía dirse aquell que avuy pot manar: —Com que á Espanya hi ha tants quintos... que governi un general...

ANDRESITO

El nas de Sant Balandrán



LS pacífichs vehins de Vilamissera estavan que no hi veyan d'alegría. Per fi, després d'una barbaritat d'anys de súplicas, gastos, memorials y gestions, havian conseguit realisar l'antiga aspiració de tot el poble. ¡Possehir una reliquia de Sant Balandrán, gloriós patró de la

encontradal...

¡Si n'havían hagut de fer d'esforsos y sacrificis pera alcansar aquest resultat!... Regalos al bisbe, presents als canonges, envíos quantiosos pel *diner de Sant Pere*, viatges á la capital, redacció de documents plens de datos en apoyo del seu dret, comissions á Roma...

Un día, per últim, el secretari del Papa, conmogut per las repetidas instancias dels honrats vilamisserins y potser també per una magnífica creu de brillants que aquests acabavan d'enviarli, escrigué á la comissió gestora:

«Vilamissera va á veure satisfet el seu desitj. Sa Santitat ha resolt concedirli la reliquia que ab tant empenyo solicita. Un día d'aquests, degudament embalat, rebrán vostéls el nas de Sant Balandrán, l'única cosa que actualment se conserva d'ell.»

El nas havia arribat y, colocat en una urna preciosa, tot el poble en pes de Vilamissera acudia á la iglesia pera contemplarlo y testimoniar á la reliquia del sant la seva inmensa gratitut y profunda admiració.

No n'hi havia per menos. ¡Tenir allí, en el petit temple de la vila, al alcans de las miradas de la multitud, el nas del gloriós patró de la comarca, una part del cos d' un sant tan venerat de tothom y tan famós pels seus numerosos miracles, de boca en boca repetits!...

Pero, lo que son las cosas y quán cert resulta que en aquest mon las alegrías duran poch; apenas Vilamissera havia comensat com qui diu á saborejar las delicias de possehir una reliquia tan preuhada, arribá als seus oídos una noticia aterradora, inverossímil, estupenda.

Els habitants de Pratmussol, poble situat set ó vuyt horas més amunt, deyan y juravan á tothom qu' 'ls volía sentir, que 'l nas de Sant Balandrán, ben lluny de estar en poder dels vilamisserins, el tenian ells.

—La gent de Vilamissera somía—afirmavan ab la major serietat—la gloriosa reliquia que allí creuhen possehir, la posseheix Pratmussol. Calculis, davant d'aquesta declaració, quín no seria l'aturdiment dels pobres vehins de Vilamissera...

¿Cóm era possible alló? Si en lloch del nas s'hagués tractat d'un peu, la confusió hauría sigut fàcilment explicable. Cada poble n'hauría tingut un, y ni aquést ni aquéll hauría resultat enganyat. Pero era 'l nas... ¡el nasi!... ¿S' havia d'anar á suposar que Sant Balandrán hagués tingut dos nassos?

El dupte era mortal y, costés lo que costés, era precis aclarirlo.

S'escrigué una comunicació molt atenta als vehins de Pratmussol.

—«Se 'ns ha dit que aquest poble assegura que té l'honor de guardar el nas de Sant Balandrán... ¿Es aixó cert?»

Contestació dels pratmussolenchs:

—Certíssim.

—¿Desde quán el teniu?

—Al menos deu fer dos anys.

¿Desde mo't avans que 'ls de Vilamissera... For-sosament hi havia d'haver en tot alló un mal entés.

—¿Ja n'esteu segurs de qu' es el nas?

—Clarament se coneix ab la forma.

—Potser es el nas d'un altre sant qualsevol.

—No, senyors.

—Potser us penseu qu' es el nas de Sant Balandrán, y es el de Sant Balandrán.

—Balandrán, Balandrán!...

—Miren que aixó es impossible, porque aquesta reliquia la tenim nosaltres.

—Viviu en un error: nosaltres la tenim.

—Miren que 'l Papa de Roma ens la va enviar, en premi de la nostra devoció...

—A nosaltres també ens la va enviar... per lo mateix.

Convencuts de que per aquell camí no hi havia probabilitat de treure'n l'aygua clara, els vilamisserins resolgueren acudir en queixa á Sa Santitat.

—«Senyor—li van escriure—El nas de sant que días enera van tenir la magnanimitat de regalarnos ¿es el de Sant Balandrán, sí ó no?»

Y 'l Papa els va contestar!

—«Si que ho es.»

Armats ab tan contundent resposta, van corre á Pratmussol.

—¿Ho veyeu? ¿Veyeu lo que 'ns escriví el Papa? Pero 'ls pratmussolenchs van butxaquejar una mica y ab el major salero 'ls taparen la boca mostrantlos un altre document, també resposta del Sant Pare á una pregunta seva, y en el qual el representant de Sant Balandrán, l'únich nas legal que d'ell existia, era el que en la seva iglesia guardava el morigerat poble de Pratmussol.

—¿Qué tal?—exclamaren els pratmussolenchs.—¿N'esteu per fi convencuts de que aquí no hi ha més nas bo que 'l nostre?

—¡No que no n'estém!—contestaren els vilamisserins, plantantlos cara ab indomable energía.

—Donchs, ¿y la carta que 'l Papa ens ha enviat?

—Donchs, ¿y la que 'ns ha enviat á nosaltres?... Ja á molts el conflicte els semblava insoluble, quan á un vehí de Pratmussol, el menos pratmussolench de tots, se li va acudir l'única manera de resoldre'l y sortir inapelable y definitivament de duptes.

—En aquest assumpto—va dir—hi ha d'haver per forza una població enganyada. Tots dos nassos legítims, no ho poden ser. O es fals el nas que té Pratmussol, ó ho es el que posseheix Vilamissera. ¿Cóm arreglarlo, donchs? Anant al cel ab els dos nassos y mostrantlos á Sant Balandrán porque ell, amo y dueny de la *prenda*, digui ab tota lealtat quín es el nas qu' en vida va fer servir; el verdader nas, l'únich nas digne avuy de gratitut y admiració.

L'idea semblá á tots molt acceptable, y en menos que canta un gall quedá nombrada la comissió mixta de vilamisserins y pratmussolenchs encarregada de dur á felis terme tan delicat negoci.

Presentada, en «fecte, al cel, ab els dos nassos colocats en una capseta, Nostre senyor rebé ab molta amabilitat á la devota embaixada y li preguntá á qué devia 'l gust de véurela per allí.

—A un problema gravíssim, Senyor—va respondre 'l president.

Y en breus paraulas li feu l'història del apuro en que 'ls vehins de dos pobles, igualment dignes de respecte, 's trobavan.

El Pare Etern es una persona molt seria, pero al sentir la explicació d'aquell bon home no pogué menos de posarse á riure.

—«Es á dir que l'objecte que aquí us porta no es altre que averiguar quín dels dos nassos perteneix realment á Sant Balandrán?»

—Aquest seria el nostre desitj, Senyor.

—Inmediatament aneu á quedar complacuts.

Y sense ferhi compliments va posarse á cridar:

—¡Sant Balandrán, Sant Balandrán!...

Comparegué 'l sant al moment... y 'ls comissionats se quedaren de pedra.

—¿Aquest es Sant Balandrán?—preguntaren, aterrats.

—¡Aquest!... Tots van comprendre que uns y altres, vilamisserins y pratmussolenchs havian sigut víctimas de una mistificació espantosa.

¡Cap, cap dels dos nassos podia ser d'ell! Xato com una bola de billar, Sant Balandrán—llavoras ho van veure—en sa vida ha tingut ni sombra de nas...

A. MARCH

LA DIADA DELS REYS

SONET

El sis del mes primer resulta el día més desitjat del any, pels nens y nenas, y fins pels pares que, sortint de penas s'entregan á sa boja fantasia. ¡Quín goig!... ¡Quina il·lusió!... ¡Quánta alegría!...

té 'l nin qu'espera las sabatas plenas de dolços y juguets de totes menas que portan els tres Reys en companyia. Mes, tot s'acaba al fi; tot d'una passa la Diada, y lo nin, altre cop plora sos juguets ja espallats que fort abraça, y en els Reys pensa, y sols als Reys anyora; mentres el pare exclama: Aixó ja es massa; sofím un any y disfrutém una hora... ROCH QUELAFERT

HÚ DE JANER

Som Any Nou y hem de fer vida nova. Ben vingut siga 'l hú de Janer. Aquest día es un día de proba pel que fort y lliure—vol arribá á ser.

Desd' avuy darán té d'existència tots mos somnis y anhels de virtut; desd' avuy hi haurá més conciencia en tots els meus actes—d' home convenut.

Prometensas de grans sacrificis y projectes de sérias accions han d'abatre als antics prejudicis y als anacronismes—y á las tradicions.

Som Any Nou y hem de fer nova vida, mes ¿qu' es amo de sa voluntat?... Prou que ho sé que 'l meu viure es mentida, pro ¿cóm assolir-la—tota la veritat?

Primer full del ingrát calendari, tú 'm fas viure en la sana ilusió de que no soch del tot refractari ni al desitj de lluyta—ni á la perfecció.

¡Do'tze mesos d'extranya inconsciencia y un sol día de esclat verdader!... ¡Benaurats foreu, anys d'existencia, si tot fossiu días—primers de Janer!

MAYET



VANTS de pujar al poder sostenia en Maura un periódich: *El Español*. Y va plegarlo tan bon punt va ser dalt del candeler.

Ha caygut del poder y li ha faltat temps per adquirir el periódich *Espana*.

Se diria que quan no mana es com qualsevol article dels que s'venen en las botigas: necessita periódich porque l'emboliquin.

En cambi quan governa, fa l'oració per passiva y ell sol se basta per embolicar á Espanya.

Llegeixo:

«Se ha dicho ayer que el rey tenía pensado llamar al poder al partido liberal para la primavera, pero á condición de que se excluyera del gabinete al Senyor Canalejas.»

El conflicte del Marroch ja está arregiat



Fransa portará endavant el seu plan de penetració... pacífica, y Espanya li aguantará 'l llum.

A D. Joseph ja casi no li queda més recurs que fer un acte de virilitat. Si m'ha de creure, comensi per lo primer: masculinitis l'apellido. En lloch de Canalejas fassis dir Canalejos.

Lluny de la Monarquia.. Lluny de la República.. Y sobre tot lluny d'oscas.

Un telegrama de Roma que publica *Le Soir* de Paris, diu lo que van a llegir:

«Corran rumors de que ns trobem en vigílies de un gran escàndol en el Vaticà. Se tracta de la venda de títuls de noblesa y condecoracions pontificias.»

Jo no estaré content fins que s' rebi del cel un telegrama que poch més ó menos digni aixís:

«Jesucrist está fent la maleta pera baixar al món. Se n'emporta unas bonas deixuplins per tornar á expulsar als mercaders del temple.»

En Prat de la Riba, sens dupte per consolar-se de la pèrdua que ha tingut el camp perdigotayre ab la deserció del Sr. Doménech y Montaner, proclamat en els seus bons temps *la gloria més legítima de la nostra terra*, acaba d'enaltir als companys Cambó y Puig y Cadafalch, proclamantlos *cimals enlayrats* de la santa causa.

Una cosa per l'estil de *caballs bernats* de la serra de la petulancia embafadora.

Ara no més falta que 's dos *cimals*, en justa correspondencia proclamin a n'en Prat de la Riba *Himalaya* de Castelltersol.

D. Camilo y D. Marcelo,
D. Marcelo y D. Camilo..
l'un es lilo y l'altre lelo,
l'un es lelo y l'altre lilo.

Els monteristas van reunir-se á casa d'en López Domínguez, el general dels canaris. De las pessas de la casa varen triar la més apropiada á las sevas aspiracions ó als seus badalls: el menjador.

Podían ben bé suprimir discursos y controversias: ab sols reunir-se en el menjador ho deyan tot. —T'nim cori-mori; estém cayentnos de debilitat. No podém aguantar més: volém menjar.

Pero, amants de gastar saliva pera no tenir que tragarla, van discutir molt, pronunciant llargas tandas de discursos.

Tema de tots ells: «que l'Azcarra fassi aprobar el pressupost per las Corts, y que tot desseguida 'ls cridin.»

Volien que la Interina 'ls fassi diesapte á la casa, els ompli 'l rebost, els posi 'l olla al foch y 'ls pari la taula.

Son la colla dels como'lons.

Y tot aixó avants de que s'efectuhin las eleccions de diputats provincials, los quals ells aspiran á ferlas y á guanyarlas, per supuesto, per assegurar-se una majoria en el Senat.

No sent aixís temen quedar-se allí en minoria... y ¿cóm se las compendrián pera menjar tranquilament y sense disgustos?

A lo menos son franchs. Ells mateixos dihen que per guanyar jugarán ab cartas assenyaladas.

Lo més bonich es el paper que hi fa en Moret. Deixa bonament que 's seus rivals se reunixin, perque está segur de menjar-se la partida, sense necessitat de fer babarotas.

¿Y qué farán els demés quan vegin que á Palacio el cridan?

Ja ho han dit: el seguirán. «Aquell á qui la corona entregui el cucharón aquell será 'l jefe.»

Fins aquí arriban els sentiments democrátichs dels liberals dinástichs.

Dos diputats, l'un moretista y l'altre monterista, van anar á bofetadas en el Saló de Conferencias del Congrés.

Vels hi aquí un parell de patriotas que cansats de esperar la sopa, comensan pels postres.

Atipantee de *natas y castanyas*.

Llegeixo: «Asegúrase que á este gobierno se le ha impuesto por Palacio el que de posesión al Padre Nozaleda de la silla arzobispal de Valencia.»

Molt contents tenen d'estarne 'ls valencians. Es casi segur que ab aquest motiu els hi tornarà á caure la *grossa*.

Quina crueltat! El Vaticà ha suprimit els *contralts* de la Capella Sixtina.

Eran els tals artistas una especie de *donas artificials*, que per adquirir veu de femella havían sacrificat lo que l'home estima més.

Y ara, ¿qué será d'ells si 'ls privan de cantar y de guanyarse las garrofas?

Si fos possible tornarlos lo que 'ls van pendre, á lo menos podrián adoptar una actitud ben *mascle*. Ara no 'ls queda més remey que suplicar al Papa que 'ls recomani al seu amic el gran Turch per si vol utilitzarlos com á guardias dels haréms. Son personas de tota confianza.

Llegeixo: «El director del periódico *El Siglo*, Sr. Nido, se ha separado del partido conservador.»

Ja tenen rahó els que dihen qu'Espanya es el país dels viceversas.

Ja no son els partits els que s'cauhen de un *nido*; son els *nidos* els que s'cauhen dels partits.

¿Saben á quant puja l'import del nou pressupost sotmés á l'aprobació de las Cámaras?

No més que á la suma total de mil cent milions de pessetas.

Es á dir que tant com més aumenta la miseria del país, tant més se multiplican las exigencias del gobierno.

¿Qué hi dihen á tot aixó las classes neutras?

Las classes neutras tancadas en la seva passivitat habitual no s'hi capfican ab els aumentes de pressupost que puguin sobreviure.

Al cap-de-vall no son ellas qui pagan els impostos, per més que figurin com á contribuyentas directas. Tot lo que s'dona al govern no té més que un origen. Tot raja de l'única font productora de riqueza, de la suor del treball.

Aumentant el preu de tots els objectes á la vida necessaris y apujant els lloguers, pero mantenint en cambi 'ls mateixos jornals ó rebaixantlos tot lo que puguin, las classes neutras quedan perfectament saldadas.

Pero que no se'n refihin massa, que aixó no pot durar molt temps.

Quan el treballador careix de lo necessari á la vida, queda inevitablement condemnat á desterro ó á mort.

O emigra del país ó sucumbeix d'extenuació. Be pot succehir, donchs, que al últim tant el govern com las classes neutras se quedin sense poble á qui escorxar.

La Diputació Provincial de Barcelona ha votat 7,500 pessetas pera contribuir á la erecció de un monument á n'en Sagasta.

Hi ha que advertir que la tal Diputació está aixuta de fondos y que paga las sevas atencions ab gran retrás.

Per aixó, sens dupte, 'ls restos caciquistas que allí imperan encare, avants de que 'l sufragi 'ls substituixi per republicans han volgut donar una mostra evident de las simpatías que 'ls inspira 'l recort del home del tupé.

Simpatía molt natural, perque de tupé tots ells ne gastan.

BORRALLONS DE NEU

Quan al entrá al any vam veure que feya aquell temps tan *perro*, tots vam pensar lo mateix:

—Pues senyor, ¡estém *ben frescos!*

No 'm parreu de *mantecados* ab el taro que ara fa: no es prudent mentar la sogá á la casa del penjat.

La persona que té cor y parla bé del hivern, no haurá vist cap trinxerayre qualsevol vespre d'aquests.

¡Qu' es sabia la Providencial! Ho es tant, que té la gran gracia d'enviá 'l fret precisament allá hont hi ha menos flassadas.

La meva xicoteta es freda; pitjor que freda, fredíssima; pero, vaja, val á dirho, no ho es tant com aquests días.

A Port-Arthur s'han rendit!.. Naturalment ¡ja m'ho penso! Ab el fret que diu que hi fa, si jo hi soch... també 'm rendixo.

En tot temps me semblan bonas, pero aquest especialment, ¡ay senyor, cóm m'hi daleixo quan veig una bona pell!..

Al hivern, es cosa rara, no sé si ho han reparat, tota la gent va depressa... menos els qu'han de pagar.

Diu que 'ls zeros no serveixen... ¡Bé serveix el del termómetro! Miren, quan hi estém á sota, quins nassos tenim més monos!..

El nostre rectó ahí 'm deya: —Anirá al infern, ¿ja ho sab?— Y al pensá ab aquellas flamas, ¡vareig sentí un benestar!..

Al estiu, massa calor; al hivern, excés de fret... Quan tornin á fé aquest món ¡procurin ferlo més bé!

—A veure, ¿quina estació t'agrada més?—

Y 'l gran llonza va respondre ab molta flemma: —A mí... la de Zaragoza.

Prou canturias, per avuy: la llengua se 'm va glassant, la guitarra se 'm enrampa y ja fa un quart qu'estich balb.

L. WAT

TRES MANAMENTS

Cada festa la Sofia, qu' es una *hija de María*, jove, bonica y manyaga, surt á passeig ab 'l Arcis, congregant de Sant Lluís Gonzaga.

Com la malicia may calla, hi ha llengua que ja 'ls retalla y al veure 'ls plegats critica. Jo que 'ls coneix y sé hont van juro que 'l diumenge San tifican.

FOLLET



L'Enrich á la seva amiga Matilde, ab aire d'enfadat:

—¡Quina diferencia entre tú y una dona de la bona societat!

La Matilde s' dirigeix al mirall, desitjosa de descobrir la diferencia de la que li parla l'Enrich.

—No está pas en la *toilette*—li diu aquest—sino en el... no sé qué; en la circunspecció, en la reserva...

La Matilde mes tranquila y acariciant la barba del Enrich:

—M'havias donat un susto... ¡En la reserva!.. Pero tonto: ¿qué parlarme de la reserva? ¿Que no sabs tú millor que ningú qu'estich en el servey actiu?

Una senyora pren criada, y pregunta á una noya que se li presenta:

—Ja ha servit, vosté?

—Sí, senyora.

—¿Ahont?

—A casa de un cego.

—¿Y per qué se 'n va anar?

—Perque era un home *massa mirat*.

En Grifol ha tingut una malaltia de cuidado, y una vegada restablert, li diu al metje:

—Sr. Doctor, el meu agraument será etern: li dech la vida.

Resposta del galeno:

—No tant, no tant, home; no sigui exagerat. No 'm deu més que quinze visitas.

En la inspecció de policia.

El comissari á un detingut:

—Vamus á veure, ¿per qué li ha pegat á la seva dona?

—Que vol que li digui: perque estava borratxo.

—Valenta excusa! ¿Y perqué n'estava de borratxo?

—Vaya una pregunta... Perque havia begut una mica massa.



Prenent un municipal á un home declaracions, digué:—No *mueva rahóns*; *usté es quien ha hecho el mal*.

—¿Jo? Es mentida.

—Sí, es *usté*; y esto es decirme que *miento*; con que, *¡ajo!*... ó *le reviento!*

—¿Cómo le llaman?

—Sevé.

Se 'l mira á la descarada un bon rato, sens dir ré y enfadat, després digué:

—*¡Se-vé!* ¡Pues no veo nada!

CARLOS D' ALFONSO

Está la Mercè queixosa de son marit, en Gasull, perque des que son casats sempre li té 'l dit al ull.

NARCÍS COLL FOSSE

En Pau té la dona maca, menja bé, sempre 's passeja, bons trajos sovint rumberja y du plena la petaca. Algú no sab de qué viu; mes un, qu'entén bé sas manyas, ab reserva ben clar diu: qu'en Pau fa negoci ab banyas.

Alabantse en Sagarniga, diu que té uns mobles bonichs, artístichs y á més molt richs, nous, sortint de la botiga; mes, tals mobles, (la vritat s'ha de dir, per més qu'ell diga) son surtits de la botiga d'un drapayre molt tronat.

FRANCISCO LLENAS



A LO INSERTAT EN L' ÚLTIM NÚMERO

- 1.ª XARADA.—*Ec-tra-va-gan-cia*.
- 2.ª ANAGRAMA.—*Toga—Gota*.
- 3.ª TRENCA-CLOSCAS.—*Lo jorn de 'n Pere Pastera*.
- 4.ª LOGOGRIFO NUMÉRICH.—*Filomena*.
- 5.ª GEROGLÍFICH.—*Com mes caps, mes quas*.

Han endevinat totas ó part de las solucions correspondents al número anterior els caballers: Francisco Torné, Manuel Sabaté (Portero) y Tarrualench.



XARADA

La petita de casa es tan travessa, está tan carregada de posturas quan té la bona, que no deixa moble quiet ni al quarto-arcocha ni á la cuyna. Arribo de la fábrica; amanteta préme 'l cistell, aixeca 'l drap en busca del pá-rellen y de la tapadora:

molts cops fica la má dins l'olla buyda y encare que *cinch-sis-septima* penas pot arribá als fogóns, com qu' es tossuda, l'olla s' *hu-sis*, ab las dos mans la enlayra y ab penas ó ab traballs al *ff quart* puja.

Després pren el porró, se 'l *prima-secta* y si per cas hi ha vi, *anema* que *anema*. Buit ja 'l cistell, el fá córre per terra y de mollass de pá fá un *set-dugas*.

La dona li fá dir *terça-doblada* sens respectá 'l meu génit que 's sulfura veyent burlar l'honrat catalanisme del que 'n soch partidari sense excusas. A mí no: á mí 'm diu *pae* ab una gracia qu' es 'l alsaprém del goig y els ulls me mulla. Copiant lo que faria un mal fonógrafo, si acas está de guassa, s' acostuma á respondre ab paraulas que fan riure quan jo li faig sermons ó bé preguntas.

—La nena—á cops li dich—*fá massa tota* y ella 'm respón somrihenta:—*Nena tutas*.

J. COSTA POMÉS

ANAGRAMA

Per un home la pena mes fatal es viurer ab la *tot* á casa seva; puig que no té repós si no 's subleva pera imposar ben bé 'l dret marital.

Ja cal no anarhi ab *tot* en cosa t'l que, si nó, ¡oh, Verge santa de la Gleba! tothom li dirá: pau, fat, calsas, sebal... y 'l sussés en son cós será infernal.

Lector: si un cop t'hi trobas en eix cas, y, á Deu, perque té 'n lliuri, ab fé li *tot*, (com molts sé jo qu'han fet) creume: té 'n vas al moll, un dematí: llogas un bot; li embarcas, y, ab *tot* ben natural, llánsala 'l mar... que aixís podrás *total!*

J. MONTABLIZ

TRENCA-CLOSCAS

PIA C. COSSO
SÓLLER

Formar ab aquestas llettras degudament combinad... el títul d'una sarsuela castellana.

A. CARARACH

CREU NUMÉRICA

4	—Consonant.
1 8	—Nota musical.
2 6 2	—Letra.
5 8 5	—Adverbi.
7 2 8 6 2 8 5	—Animal.
1 2 3 4 5 6 7 8 9	—Peritatje.
4 5 3 7 2 8 5	—Objecte per documents.
5 4 5	—Animal.
7 8 5	—Parentiu.
4 2 9	—Espay imens.
8 5 1	—Part d' un arbie.
1 8 8	—Apellido.
6 2 7	—Parentiu.
5 9 9	—Vegetal.
3 5 9	—Moneda.
4 2 8 5	—Materia prohibida per las abellas.
4 3 2 1 5	—Classe de pastel.
1 5 3 8 6 5	—Nom de dona.
4 5 3 1 2 7 5	— id. id. (dim.).

ENRICH DOMÉNECH

GEROGLÍFICH

A D D

I

D E S P E R S

T V

JOSEPH GORINA ROCA



Caballers: Un tabarné, T. Torrents y Manuel Sabaté (Portero): *Nones*.

Caballers: Un veñt del Prat, Ali-Foix, el Vell, F. Jcanet, Y. J. Ballet, J. D. Vidreras, Enrich Doménech, Antón Cararach, y A. Gaya: Casi bé que sí.

Caballer: Flavius P.: Está bé d'Historia Natural. M'agrada.—José Figueras: No sé á que treu nás tot aixó.—Felix Cana: ¡quina llargaria!.. Aixó faria casi bé una canal.—J. Moret de Gracia: Ha fet tart pera 'l número extra, y es llástima.—Lluís G. Salvador: Acceptad y gracias.—Tarrualench: El pensament es bonich, lo demés no está com cal.—Llano: No es publicable res de lo qu'envia.—F. Joanet: Gracias y bon any.—J. Montabliz: Igualment, caballer.—Salvador Padrós: El seu dibuix anirá l'any 2000. El públich encare no está acostumat á tals atreviments.—J. Costa Pomés: Rebut y... com sempre!—Siniqueda: No vá.—Joseph Casadesús: Farém els possibles.—J. Montabliz: Es tart, molt tart.—Andresito: Igual li dich.—Salvador Cinca: No sabriam quina utilitat donarli.—A. B., Un obrero, y P. P. Mironet: No podém de cap de las maneras insertar res de lo que 'ns envían, per varias causas.

¡DOS ralets per tot arreu!

ALMANACH

DE

La Campana de Gracia

pera l' any 1905

Un tome: d' unas 200 páginas, plenas de variat text y xispejant ilustració.

Se ven á can López, als kioscos y á casa 'ls nostres corresponals

¡DOS ralets per tot arreu!

Imprempta LA CAMPANA y LA ESQUELLA, carrer del Oim, número 8

Tinta Ch. Lorrilleux y C.ª

Las gangas del «pare» Azcárraga



Lo que li han portat els Reys.